

SUG'URTA KOMPANIYALARI BOZORIDA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING TAHLILI, PRAGNOZ VARIANTLARI.

SATTOROV FIRDAVS ZIYODULLAYEVICH

Qashqadaryo viloyat hokimining jamoat va diniy tashkilotlar bilan aloqalar
bo'yicha o'rinbosari kotibiyati mudiri.

firdavss1717@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada Sug'urta kompaniyalar o'rtasida bozoridagi o'zaro raqobatning kuchayishi va axborot texnologiyalarni rivojlantirishga, iste'molchilarning man'fati va xulq-atvoridagi o'zgarishlar sug'urta kompaniyalarini biznes yuritishning mavjud texnologik tamoyillarini qayta ko'rib chiqishga undayapti. Aynan innovatsion yondashuvda sug'urta biznesining kelajagi yotadi, shuning uchun sug'urta sohasida yangi inqilobiy blokcheyn texnologiyasidan foydalanish imkoniyatlarini ko'rib chiqish muhim hisoblanadi.

Kalit so'zlar *Kalit so'zlar:* raqamli sug'urta xizmatlar, sug'urta mukofoti, sug'urta summasi, sug'urta to'lovi, sug'urta bozori.

Аннотация: В статье рассматривается, как усиление конкуренции на рынке страхования, развитие информационных технологий, изменение интересов и поведения потребителей заставляют страховые компании пересматривать существующие технологические принципы ведения бизнеса. Именно за этим инновационным подходом и кроется будущее страхового бизнеса, поэтому важно рассмотреть возможности использования новой революционной технологии блокчейн в страховой сфере.

Ключевые слова: цифровые страховые сервисы, страховая премия, страховая сумма, страховая выплата, страховой рынок.

Abstract. This article discusses the growing competition in the insurance market among insurance companies and the development of information

technologies, changes in consumer interests and behavior, which are forcing insurance companies to reconsider the existing technological principles of doing business. It is precisely in an innovative approach that the future of the insurance business lies, therefore it is important to consider the possibilities of using a new revolutionary blockchain technology in the insurance sector.

Keywords: *digital insurance services, insurance premium, insurance amount, insurance payment, insurance market.*

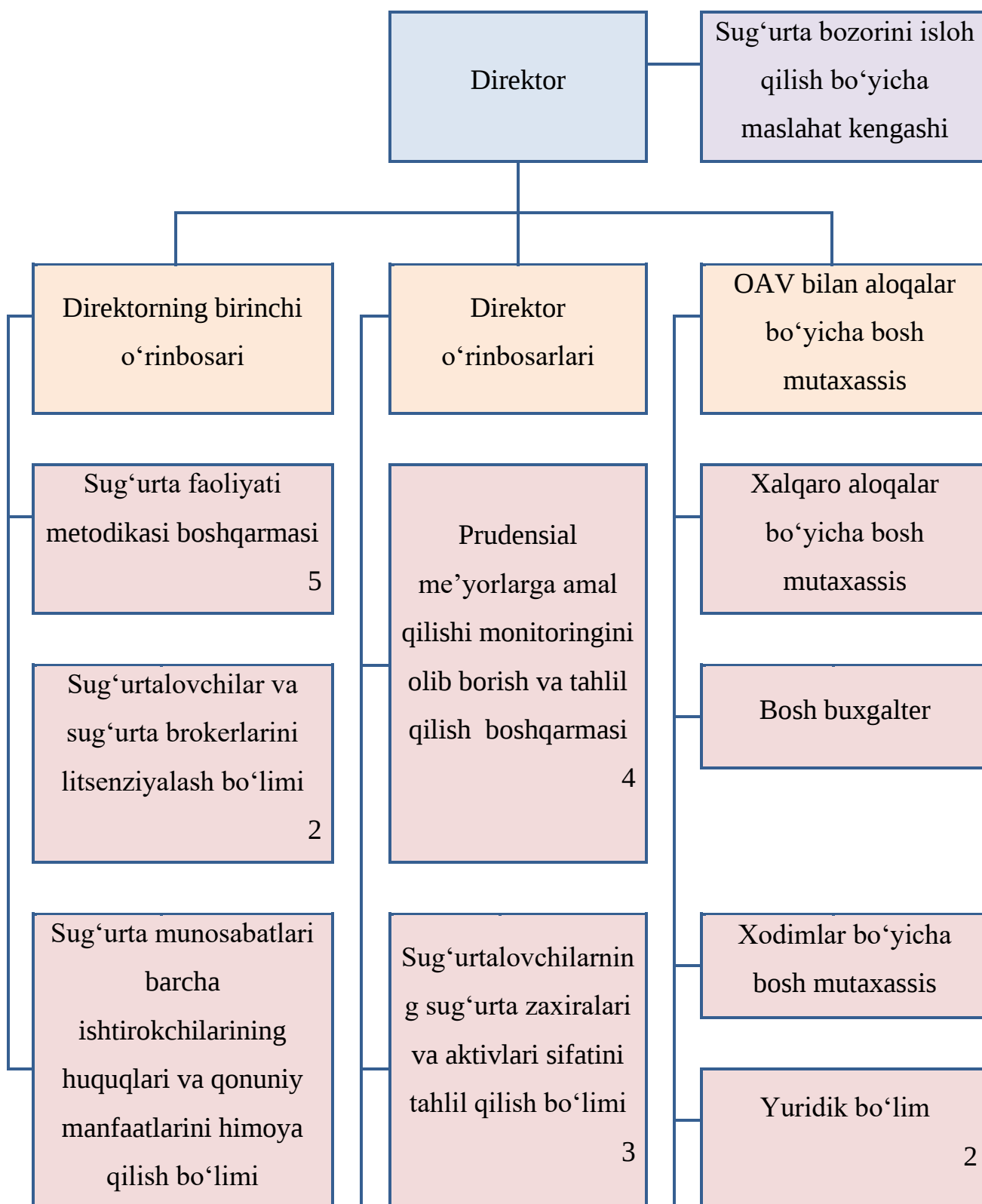
Bugungi kunda mamlakatimizda barcha jabhalarida ro'y berayotgan real o'zgarishlar iqtisodiyot moliyaviy tizimining tarkibiy qismlaridan biri bo'lgan sug'urta mahsulotlar rolini oshirish uchun ob'ektiv shart-sharoitlar yaratmoqda. Sug'urta bozori bozor iqtisodiyotining eng muhim segmentlaridan biri bo'lib, uning roli davlatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida katta ahamiyatga ega.

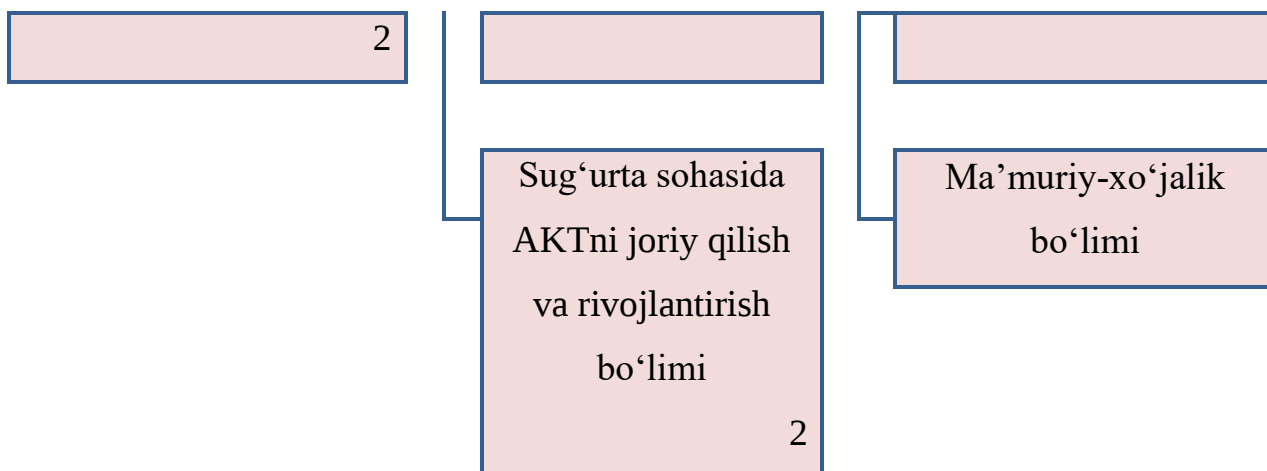
Mamlakatimizda milliy sug'urta xizmatlari bozorini rivojlantirish istiqbollari va uning iqtisodiyotga tobora kuchayib borayotgan ta'siri yaqqol ko'rinib turibdi, hozirgi vaqtda bu mamlakatimizda moliyaviy-iqtisodiy munosabatlarning samarali ishlashi va muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun strategik omillardan biri hisoblanadi. Bozor sharoitida har bir tadbirkorlik sub'ekti faoliyati sug'urta qoplamasini talab qiladigan xilma-xil risklarga duch keladi. Ushbu risklardan himoyalashda sug'urta xizmatlarining o'rni beqiyos.

Ta'kidlash joizki, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 31-dekabrdagi 106-sonli "O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzurida Sug'urta bozorini rivojlantirish agentligi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risidagi" qaroriga asosan sug'urta bozorini rivojlantirish agentligi tuzildi. Agentlik O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyasini rivojlantirish vazirligi bilan birgalikda sug'urta xizmatlari iste'molchilari, sug'urta kompaniyalarining moliyaviy ahvoli, to'lov qobiliyati va sug'urta to'lovlari, sug'urta bozorining professional

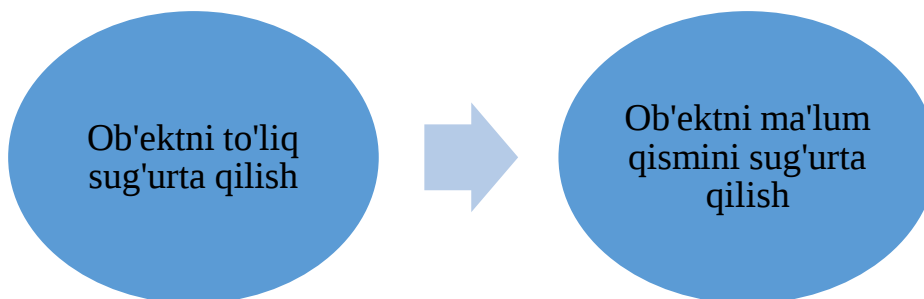
ishtirokchilari haqida ma'lumotlarni erkin olishlari hamda sug'urta sohasidagi muammolarini hal etishni ta'minlashizurur. Moliya vazirligi huzuridagi agentlik quyidagi tuzilmadan iborat:

1-rasm. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzurida Sug'urta bozorini rivojlantirish agentligining tuzilmasi.

2023-yil 31-dekabr holatiga faoliyat yuritayotgan umumiy sug'urta tashkilotlari soni 43 taga yetdi, ulardan 35 tasi umumiy sug'urta tarmog'ida va 8 tasi hayot sug'urtasi tarmog'ida faoliyat olib bormoqda. Iqtisodiyotning sug'urta sektori rivojlanishining hajmini tavsiflovchi asosiy ko'rsatkichlar yillar davomida to'plangan yalpi sug'urta mukofotlari hisoblanadi. Sug'urta kompaniyalar o'rtasida risk uchun javobgarlikni taqsimlash usuliga ko'ra sug'urta usullarining ikki guruhi mavjud:

2-rasm. Ob'ektni sug'urta qilish usullari

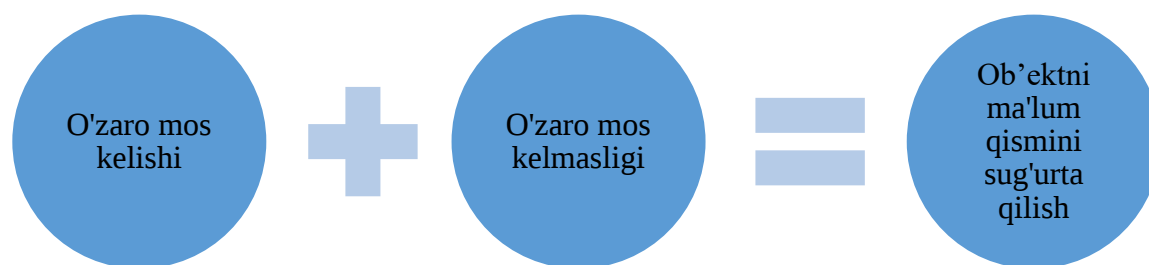
Ob'ektni to'liq o'ziga xos xavfni qoplaydigan keng qamrovli sug'urta, ya'ni sug'urta hodisalarining tanlangan guruhida mumkin bo'lgan maksimal zarar, mulkning haqiqiy qiymati bo'yicha sug'urta va almashtirish qiymati bo'yicha sug'urtaga bo'linadi.

Sug'urtada shartnoma tuzilgan kundagi mulkning haqiqiy qiymati sifatida belgilanadigan mulkning haqiqiy qiymatiga asoslangan sug'urta. Sug'urta qoplamasi zarar miqdoriga teng.

O'zgartirish qiymatini sug'urtalash ob'ekt uchun sug'urta tovonining tegishli turdagi yangi mulk narxiga teng ekanligini anglatadi. Mulkning eskirishi hisobga olinmaydi.

Ob'ektni ma'lum qismini sug'urta qilish – sug'urtalovchining javobgarligini ko'pincha cheklab qo'yadi, xavfning ma'lum bir qismini sug'urta qildiruvchiga qoldiradi (to'liqdan sezilarli darajada arzonroq). "Xavfni ushlab turish" atamasi sug'urta qildiruvchi yoki sug'urtalovchi javobgar bo'lgan xavf qismiga ishora qilish uchun ishlatiladi.

3-rasm Ob'ektni ma'lum qismini sug'urta qilish

Mos sug'urta deganda sug'urta hodisasi yuz berganda sug'urtalovchining sug'urta qildiruvchiga to'lashi lozim bo'lgan sug'urta summasi jami zararining belgilangan qismini tashkil etishi tushuniladi. Sug'urta shartnoma shartlarida mos qarashlari sug'urta summasining sug'urta ob'ektining haqiqiy qiymatiga nisbatan yetarli baholanishi yoki ko'rsatilgan hodisalar natijasida korxonaning maksimal kutilgan zarar ko'rishi bilan ifodalanadi. Ushbu ko'rsatkichga muvofiq, sug'urta qoplamasi sug'urta qiymati bilan bog'liq bo'lganligi sababli yuzaga kelgan zarar bilan bog'liqdir. Sug'urta summasi hamda sug'urta ob'ektini baholash o'rtasidagi farq qanchalik kichik bo'lsa, shunchalik sug'urta tovonining to'liqlik darajasi yuqori bo'ladi.

Sug'urta qildiruvchi o'z qo'lida qoladigan tavakkalchilik ulushini tartibga solishi va o'zi uchun to'langan mukofotning maqbul miqdorini tanlashi mumkin.

Bir biriga mos keladigan sug'urtaning o'ziga xos xususiyati shundaki, zararni miqdorini taqsimlash uning hajmiga bog'liq emas. Bu ba'zan sug'urta bilan shug'ullanadigan har ikki tomon uchun o'ziga yarasha noqulaylik tug'diradi. Ushbu kamchilikni bartaraf etish uchun mos kelmaydigan sug'urta qo'llaniladi, bu sizga risklarni kamroq moliyalashtirishga yondashuvlarni ularning hajmi va kelib chiqishiga qarab ajratish va ushbu yondashuvlarni bitta shartnomada birlashtirish imkonini beradi.

Birinchi tavakkalchilik tizimidagi sug'urtaning kamchiligi shundaki, eng og'ir oqibatlariga olib kelishi mumkin bo'lgan katta xavflar korxonaning o'zida qoladi. Shunday qilib, sug'urtalangan shaxs yana bunday risklarni boshqarish va ularni moliyalashtirish muammosiga duch keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Suyunovich Mukhitdinov Khudoyar and Norqobilova Feruza Abdihamidovna. "Prospects Of Digitalization Of Craftsmanship Development In The Region." Journal of Pharmaceutical Negative Results (2022): 345-352.
2. Kichik korxonalar moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotning asosiy elementlarining mutlaq o'zgarishini hisoblash, samaradorlikning nisbiy qiymatlarini, xususan rentabellikni hisoblash va talqin qilishni ta'minlaydigan soddalashtirilgan tahlil shakli bilan cheklanishi mumkin.
3. Молиявий ҳисобот таҳлили. Дарслик. / М.Ю.Рахимов; – Т.: “ИқтисодМолия”, 2021.
4. Abdihamidovna, Norqobilova Feruza. "Financial Services to the Residents of the Region in the Field of Crafts." International Journal of Innovative Analyses and Emerging Technology 1 (2021): 225-230.
5. Норқобилова, Ф. А. "ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ТАРМОҚЛАРИНИ МОДЕЛЛАШТИРИШДА ТИЗИМЛИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИШ,

- СИНТЕЗЛАШ ВА ОПТИМАЛЛАШТИРИШ." International journal of conference series on education and social sciences (Online). Vol. 1. No. 2. 2021.
6. Norqobilova, Feruza Abduhomidovna. "MILLIY IQTISODIYOTDA HUNARMANDCHILIK MAHSULOTLARINI RAQAMLASHTIRISHNING RIVOJLANISH YO 'NALISHLARI." THE INNOVATION ECONOMY 1.04 (2023).
7. Tashkilotning moliyaviy natijalarini tahlil qilish muammolari to'g'risida / O. A. Romanova / fanlarning sinergiyasi. — 2021.
8. Moliyaviy tahlil. Darslik. / B.A.Xasanov, M.Y.Raximov, Z.A.Muqumov, A.I.Aliqulov, A.B.Jumanova, N.SH.Xajimuratov, R.B.Xasanova; – T.: “Iqtisodiyot”.